

Národní kvalifikační rámec terciárního vzdělávání

POLITICKÉ VĚDY

evropský
sociální
fond v ČR

EVROPSKÁ UNIE

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

OP Vzdělávání
pro konkurenceschopnost

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

SPOLUFINANCOVÁNO EVROPSKÝM SOCIÁLNÍM FONDEM A STÁTNÍM ROZPOČTEM ČESKÉ REPUBLIKY

Oblasti vzdělávání v Národním kvalifikačním rámci terciárního vzdělávání

Oblasti vzdělávání se rozumí ucelený a vzájemně související úsek terciárního vzdělávání, v jehož rámci vznikají a uskutečňují se studijní programy. Oblast vzdělávání přitom není pouhým souhrnem v současnosti uskutečňovaných studijních programů s určitým společným jádrem, ale spíše prostorem, který by měl umožnit flexibilní vývoj studijních programů v budoucnu (integrace a další přeměny existujících programů a vznik programů nových).

Oblast vzdělávání je vymezena především deskriptory popisujícími výstupy z učení, které standardizovanou formou vyjadřují cíle vzdělávání a rovněž odrážejí společný teoretický metodologický, případně také filozofický a hodnotový základ dané oblasti vzdělávání.

Obecný popis oblasti vzdělávání zahrnuje zejména:

- jednoduchý a výstižný název oblasti vzdělávání;
- stručný popis historie, povahy a tematického rozsahu oblasti vzdělávání;
- poslání oblasti vzdělávání (co je předmětem a cílem poznávání v dané oblasti);
- uvedení páteřních oborů, které jsou jako akademické disciplíny pro danou oblast vzdělávání charakteristické a určující;
- vymezení cílů vzdělávání v dané oblasti;
- rámcový profil absolventů v dané oblasti vzdělávání s uvedením charakteristických profesí, zejména pak profesí regulovaných, které jsou relevantní;
- vztahy k ostatním oblastem vzdělávání (vč. mezních oborů).

Deskriptory oblastí vzdělávání převádějí volněji formulované popisy oblastí vzdělávání do kategorie očekávaných výstupů z učení – znalostí, dovedností a dalších způsobilostí (kompetencí) absolventů, a to v souladu s národními deskriptory kvalifikačního rámce.

Zaměřují se přitom na:

- **odborné znalosti** (konkretizace faktických i teoretických znalostí a stupně porozumění typického absolventa páteřního oboru),
- **odborné dovednosti** (konkretizace výzkumných, uměleckých nebo jiných praktických postupů uplatňujících odborné znalosti dané úrovně).

Pokud jde o obecné způsobilosti, tato kategorie vyjadřuje především kontext, v němž se od absolventa očekává, že bude odborné znalosti a odborné dovednosti uplatňovat, a míru samostatnosti a odpovědnosti, s jakou tak bude činit. Obecné způsobilosti jsou obecně popsány národními deskriptory jako společné napříč všemi oblastmi vzdělávání, a deskriptory oblastí vzdělávání proto tento typ výstupů z učení v zásadě nespecifikují.

Závaznost oblastí vzdělávání

Je přirozené, že existující oblasti vzdělávání zahrnují širokou a proměnlivou škálu oborů s různou mírou akademického nebo naopak profesního zaměření, z nichž některé se nacházejí na pomezí dalších oblastí vzdělávání. Účelem formulace deskriptorů oblastí vzdělávání proto zjevně nemůže být stanovení minimálního standardu platného pro všechny obory v dané oblasti vzdělávání, ani stanovení akademicky optimálního profilu absolventa. **Deskriptory oblastí vzdělávání se budou vztahovat k typickému absolventu páteřního oboru oblasti vzdělávání a budou vyvážené brát v úvahu akademický i profesní účel vzdělávání.** V tom se liší od národních deskriptorů, které představují minimální standard, tedy charakterizují odborné znalosti, odborné dovednosti a obecné způsobilosti, které musí absolvent prokazovat při absolvování daného stupně vzdělání.

POLITICKÉ VĚDY

STRUČNÝ POPIS POVAHY, TEMATICKÉHO ROZSAHU A HISTORIE OBLASTI

Historie politických věd sahá daleko do minulosti. Politické instituce a politické chování se staly předmětem racionálního uvažování přinejmenším od doby, kdy vznikly státy, tj. politické útvary, jež weberovsky řečeno měly monopol legitimního donucování na daném území a k legitimizaci této politické moci užívaly racionální pojmy jako společné dobro, spravedlnost a právo, a tak se obešly bez mytologie a náboženství. Rozvoj politického vědění od těchto počátků do současnosti nebyl přímočarý, ani kontinuální. Dal by se znázornit v podobě vzestupné křivky, která měla několik vrcholů. Vlastní začátek politického vědění je nepochybně spojen s rozvojem řecké vzdělanosti. Jisté pokroky přineslo římské období, skromnější rozvoj lze zaznamenat ve středověku, následně renesance a osvícenství zahájily novou éru politického poznání, které v 19. století a zvláště ve století 20. zaznamenalo zásadní rozkvět spojený s uplatněním vědeckých standardů i v oblasti politického chování. Tehdy politická věda získala svébytné charakteristiky vědecké profese. Takto pojatý rozvoj politického vědění má popperovsky řečeno kosmologický rozměr v tom smyslu, že přináší prohlubující se poznání reality, jmenovitě politických institucí a politického chování, které vystupuje s nárokem na racionální poznání reálných procesů a zároveň poskytuje kritéria, jak tyto procesy racionálně hodnotit.

Rozvoj politických věd v uvedeném pojetí by měl tři vrcholy ve 20. století, jež zásadně ovlivnily profesionalizaci těchto věd zvláště v anglosaské oblasti. Ve Spojených státech k institucionalizaci přispěly empirické výzkumy, které prováděla tzv. chicagská škola (1920-1940), která usilovala o psychologické a sociologické interpretace politických procesů. Druhým vrcholem bylo desetiletí po druhé světové válce, kdy došlo k tzv. behaviorální revoluci, a kdy se příslušné metody empirického výzkumu politiky rozšířily po celém světě. Tato změna vedla metodologické proměně řady disciplín politického poznání. Všeobecně vzato došlo k profesionalizaci této výzkumné a vzdělávací oblasti. Na univerzitách se objevila výzkumná pracoviště, vznikly vědecké společnosti a začaly vycházet recenzované odborné časopisy (ve Spojených státech vznikaly vědecké společnosti i recenzované odborné časopisy již na začátku 20. století). Určitým vrcholem této snahy o zvědečtění politického poznání se pak stalo nedávné uplatnění deduktivních a matematických metod, jakož i ekonomických modelů lidského chování, jež vycházejí z metodologického individualismu a teorie racionální volby. Na evropském kontinentě se politické poznání v moderní době rozvinulo podobným způsobem postupně především na univerzitách a do značné míry v souvislosti s rozvojem moderního státu a demokracie, byť často i kriticky, jak dokazuje důležitost teorie elit, jež se zrodila z kritiky klasických konceptů demokracie ve jménu „realismu“ a „vědeckého“ poznání politiky. Zejména po druhé světové válce se rozvoj politické vědy odehrával analogicky v uvedených kolejích.

Tato popperovská optika růstu poznání v závislosti na uplatnění standardů vědeckého výzkumu neznamena, že by se seřely zvláštnosti jednotlivých disciplín v rámci politického poznání. Společná je snaha o racionalitu na základě pravidel evidence (empirické) a dedukce, ale toto kritérium racionality se zdaleka neomezuje pouze na výzkumy, jež by se daly označit jako behaviorální, ale platí také na přístupy, jež se nazývají interpretativní a opírají se více o historické a hermeneutické postupy při výzkumu politického chování v minulosti, anebo při rozvoji politické teorie. Gabriel A. Almond hovoří v tomto směru o „progresivně-eklektickém“ pohledu, který rozvoj politického poznání chápe interdisciplinárně a zahrnuje jak empirické případové studie (historické i současné), systémové komparativní výzkumy,

statistické analýzy, jež vedou k agregovaným datům, ale také formálně matematické modely politického chování a v neposlední řadě politickou filozofii.

Politické vědy zahrnují širokou oblast poznání a vzdělání. Její hranice jsou neurčité a mohou být i sporné. Všeobecně tuto oblast lze vymezit jako oblast politických institucí, jejich vztahů a výstupů a chování politických aktérů v jejich rámci. Často se užívá členění na oblast politiky, jež je zde chápána jako oblast chování individuálních aktérů (fyzických i korporativních) ve snaze ovlivnit politickou moc a politické rozhodování, dále oblast veřejných politik, jež je chápána jako soubor cílů a aktivit, které s využitím administrativy schválil a realizuje držitel politické moci – nejčastěji stát, ale také různé mezinárodní organizace. V neposlední řadě je to oblast vymezená chováním daného politického útvaru, určitého politického společenství, nejčastěji státu. Sem spadají otázky ústavního uspořádání, legitimacy politických institucí, povaha politických režimů apod. Toto členění ale je čistě didaktické a neodráží ani zvláštnosti jednotlivých vědních disciplín, ani členění této oblasti, jak se odráží ve výuce a způsobech vzdělání. Vhodnější spíše je vyjít z všeobecné charakteristiky oblasti poznání a vzdělání, kterou je politika v širokém slova smyslu, a to jak v národním, tak v mezinárodním rámci, a pak poukázat na specifické oborové disciplíny, jež se politikou v tomto širokém slova smyslu zabývají. Z tohoto hlediska tématem politiky je vztah vlády a společnosti, jednak v národním rámci s využitím monopolu politické moci, anebo v mezinárodním rámci, kde takovýto monopol politické moci neexistuje. Politika z hlediska národní vlády zahrnuje interakce lidí, institucí a hodnot, které umožňují pochopit, jak jsou alokovány hodnoty a distribuovány zdroje ve společnosti členěné podle různých úrovní, od lokální, přes oblastní, národní, až po globální. Otázka kdo dostává co, kdy, jak, kde a proč to dostává je hlavní otázkou zkoumání politiky a zahrnuje další otázky, jež se týkají moci, spravedlnosti, řádu, konfliktu, legitimacy, odpovědnosti, závazků, suverenity, vládnutí a rozhodování. Politika v mezinárodním prostředí se zaměřuje na regionální a globální rámec, ale důležitá je přitom otázka i vnitropolitická. V mezinárodním prostředí ovšem chybí mezinárodní či globální vláda, ovšem s rozvojem mezinárodních organizací přestává platit teze o anarchii a tématem poznání a vzdělání se tak stávají nejen konfliktní a kooperativní vztahy mezi státy či mezivládními organizacemi, ale také nestátními aktéry, jako jsou nadnárodní korporace, nevládní mezinárodní organizace apod. Teorie mezinárodních vztahů podobně jako studium politiky v národním rámci zahrnuje filozofická, teoretická, institucionální a věcná témata, jež se týkají vládnutí i na této nadnárodní a globální úrovni.

Cílem poznání v oblasti politických věd je popis a pochopení politických skutků, událostí a institucí s pomocí obecných teorií, modelů a generalizací, přičemž tyto skutky, události a instituce jsou též normativně reflektovány. Normativní politická teorie čili politická filozofie se věnuje normativnímu studiu politických hodnot ve společnosti i v mezinárodním prostředí, postupuje přitom historicky i analyticky. Empirická politická teorie se zase zaměřuje na zkoumání obecných mechanismů a sil, které řídí faktické chování jednotlivců a institucí při vzájemných interakcích při alokaci hodnot a zdrojů na domácí, regionální i globální úrovni. Politická analýza využívá tuto teoretickou perspektivu k tomu, aby vysvětlila historické události, fungování politických institucí a politické chování jednotlivých aktérů. Cílem teorie mezinárodních vztahů je s analogickým teoretickým nárokem pochopit a popsat události, skutky aktérů a chování institucí v mezinárodním prostředí.

Zkoumání politiky a mezinárodních vztahů využívá za tímto účelem řady výzkumných strategií a metod. Ty mohou zahrnovat textovou analýzu, historický výzkum, užití zdrojů současných médií, diskurzní analýzu, strukturované i nestrukturované rozhovory, focus skupiny, výzkumy veřejného mínění, statistické modely, počítačové simulace atd. Existuje mnoho přístupů k výzkumu v oblasti politických věd, které jsou interdisciplinárně vázané a

jednotlivé přístupy se mohou i překrývat, takže určitá témata se mohou objevit v různých disciplinárních kontextech.

PÁTEŘNÍ OBORY

Politická filosofie a teorie, metodologie, politické systémy, stranické systémy, volební systémy, mezinárodní vztahy, bezpečnostní studia

VYMEZENÍ CÍLŮ VZDĚLÁVÁNÍ

Cíle vzdělání v politické teorii odráží rozmanitost předmětů, které výuku v tomto oboru poskytují, povětšinou jsou to historie politického myšlení, teorie demokracie, metodologie politologie, komparativní politika, ale příslušné politické vzdělání lze dosáhnout i v rámci předmětů jako je etika, feminismus, urbánní studia, anebo studia historie a politiky jednotlivých zemí. Komparativní politická věda a politická analýza se vyučuje v rámci řady předmětů, jako jsou komparativní studia politických systémů, volebních systémů či systémů politických stran. Každý předmět má specifické cíle vzdělání v dané oblasti.

Teorie mezinárodních vztahů se zaměřuje na studium světové politiky, jak z hlediska systému, tak jeho aktérů. Politické vzdělání zahrnuje též historický vývoj mezinárodních systémů a struktur globální moci. Z hlediska aktérů jsou v centru pozornosti politického vzdělání státy (resp. jejich politické režimy), mezinárodní organizace a další nadnárodní aktéři. Vzdělání v tomto oboru zahrnuje poučení o přístupech ke studiu mezinárodních vztahů, jmenovitě realismus, neorealismus, neoliberalismus, institucionální teorie, feminismus, atd. Příslušné vzdělání lze získat v kurzech věnovaných zahraniční politice, mezinárodním organizacím, mezinárodní historii, mírovým studiím, lidským právům, apod.

Bezpečnostní studia zahrnují vnitrostátní i mezistátní rozměr bezpečnosti, politický extremismus apod.

Politická studia v sobě spojují teoretické, komparativní i historické hledisko, jak je běžné v široce založených oblastních studiích (area studies). Vzdělávací cíle tak vždy odráží rozmanitost uvedených přístupů. Cíle lze rovněž specifikovat podle úrovně analýzy na globální, regionální s různou mírou kooperace a integrace a oblastní v podobě více kulturně a historicky konstituovaných mezinárodních útvarů.

Vzdělávací cíle v oblasti politických věd se liší podle úrovně poskytovaného vzdělání. Na bakalářském stupni studenti:

- Získají základní znalosti pojmů, teorií a metod užívaných v politických vědách při vysvětlování politických idejí, chování politických institucí a aktérů v uvedených oborech politického studia.
- Rozvinou své schopnosti kritického a samostatného uvažování o politických událostech, ideách a aktérech.
- Naučí se spojovat akademické studium politiky s praktickými otázkami veřejného zájmu a s praktickými otázkami veřejných politik státu, případně nadnárodních institucí.
- Rozvinou řadu kognitivních a společenských dovedností, jež jsou relevantní pro jejich intelektuální a osobní rozvoj a pro uplatnění v zaměstnání.

Na magisterském stupni studenti:

- Učí se rozumět podstatě a významu politiky v lidském chování.
- Používají pojmy, teorie a metody jednotlivých politických oborů při analýze politických idejí, aktérů a praxe.
- Získávají znalost různých politických systémů, též podstaty a rozdělení moci v těchto systémech, jakož i sociálního, ekonomického, historického a kulturního kontextu, v němž tyto systémy působí.
- Dokáží přitom hodnotit odlišné interpretace politických událostí a záležitostí ve světě.
- Učí se hodnotit strategie aktérů v politickém procesu.

Na magisterském stupni studenti také získají také obecné intelektuální dovednosti.

- Vědí jak shromažďovat, pořádat a uplatňovat údaje, data a informace z různých primárních a sekundárních relevantních zdrojů.
- Dozívají se jak identifikovat, formulovat, zkoumat, analyzovat problémy a navrhnout a obhajovat jejich řešení.
- Učí se racionálně argumentovat a formulovat kritické soudy s využitím relevantních informací.
- budou schopni reflektovat své postupy učení a naučí se metodickým zásadám dalšího sebevzdělání.

RÁMCOVÝ PROFIL ABSOLVENTŮ

V oblasti politických věd na úrovni bakalářského vzdělání absolventi:

- Dokážou s využitím základních znalostí kriticky uplatňovat poznání podstaty a významu politiky a politického chování v národním rámci i v mezinárodním prostředí, včetně vymezení hranic toho, co je politično.
- Mají základní znalosti různých přístupů ke studiu politiky a mezinárodních vztahů, využívají v analýze a v argumentaci klíčové pojmy, teorie a metody uplatňované v oblasti politických věd a dokážou v základních rysech posoudit sílu i slabiny těchto přístupů.
- Dokážou používat základní pojmy, teorie a metody z jednotlivých oborů politických věd při elementární analýze politických idejí, institucí a politického chování a jsou schopni posoudit a zhodnotit odlišné interpretace politických záležitostí a událostí.

Na úrovni magisterského vzdělání absolventi:

- Dokážou se znalostí věci a kriticky uplatňovat poznání podstaty a významu politiky a politického chování v národním rámci i v mezinárodním prostředí, včetně vymezení hranic toho, co je politično.
- Mají hluboké znalosti různých přístupů ke studiu politiky a mezinárodních vztahů, využívají v analýze a v argumentaci klíčové pojmy, teorie a metody uplatňované v oblasti politických věd a dokážou posoudit sílu i slabiny těchto přístupů.
- Umí věcně analyzovat politické fenomény, včetně role idejí, při zkoumání struktury a působení různých politických systémů, včetně mezinárodních, a neopomíjejí přitom roli sociálního, ekonomického a kulturního kontextu a dalších faktorů, jež ovlivňují politickou změnu.

Národní kvalifikační rámec terciárního vzdělávání

- Samostatně užívají pojmy, teorie a metody z jednotlivých oborů politických věd při analýze politických idejí, institucí a politického chování a jsou schopni kriticky posoudit a zhodnotit odlišné interpretace politických záležitostí a událostí.

Z intelektuálních dovedností absolventi magisterského studia:

- Dokážou popsat, zhodnotit a použít odlišné přístupy při shromažďování, analýze a prezentaci určitých politických informací.
- Samostatně jsou schopni identifikovat a analyzovat problémy, jež se týkají lidského politického chování a povahy politických institucí a umí racionálně obhájit jejich řešení.
- Dovedou formulovat racionální argumenty, syntetizovat relevantní informace a dospět k uvážlivým soudům o lidském chování v politickém prostředí.

Národní kvalifikační rámec terciárního vzdělávání

DESKRIPTORY OBLASTI VZDĚLÁVÁNÍ

	Bakalářský studijní program	Magisterský studijní program	Doktorský studijní program
	Absolventi studijního programu		
Odborné znalosti	<ul style="list-style-type: none"> vyjádří obsah předmětu politických věd, popíše vývoj dějin politické filozofie, diskutují základní rysy moderních ideologií a sociálně-politických doktrín, vysvětlí teorie politických stran a jejich systémů, vysvětlí teorie politického systému, mezinárodních vztahů, demokracie a nedemokracie, vyjmenují metody společenských věd, zařadí politické a stranické systémy vybraných evropských zemí do konkrétních typologií, vyjádří podmínky výzkumu v oblasti politických věd, popíše vývoj oboru politologie s přihlédnutím k rozvoji teorií, konceptů a metod politických věd, identifikují hlavní omezení aplikace metod sociálních věd na analýzu sociální reality. 	<ul style="list-style-type: none"> shrnou hlavní tendence ve vývoji politické filozofie a teorie ve 20. století, analyzují charakteristiky proměn sociálně politických doktrín ve světě i v ČR ve 20. století, charakterizují hlavní proměny přístupu k výzkumu politických aktérů, shrnou vývoj české politiky (polity, politics, policy) po roce 1989, srovnají teorie demokracie a nedemokracie v dějinách evropského myšlení od antiky po současnost, srovnají relevantní teorie politických stran a zájmových skupin, analyzují působení volebních systémů na stranické systémy, srovnají paradigmatické perspektivy v mezinárodní politické ekonomii, analyzují vhodnost použití různých metod výzkumu z oblasti politických věd, formulují základní podmínky pro provedení kvalitativního a kvantitativního výzkumu z oblasti politických věd. 	<ul style="list-style-type: none"> posoudí aktuální stav oboru získávaný soustavným sledováním monografické i časopisecké produkce, shrnou stávající stav výzkumu v konkrétní oblasti výzkumu politických věd, posoudí nové teoretické a metodologické přístupy v politických vědách, argumentují ve prospěch adekvátnosti použití metod politických věd pro řešení konkrétního problému, posoudí aktuální stav oboru získávaný soustavným sledováním monografické i časopisecké produkce, shrnou stávající stav výzkumu v konkrétní oblasti výzkumu politických věd, posoudí nové teoretické a metodologické přístupy v politických vědách, argumentují ve prospěch adekvátnosti použití metod politických věd pro řešení konkrétního problému, posoudí postavení politických věd v systému věd, zhodnotí potřebnost použití metod dalších společenských a humanitních věd pro řešení konkrétního problému.

Národní kvalifikační rámec terciárního vzdělávání

	Bakalářský studijní program	Magisterský studijní program	Doktorský studijní program
	Absolventi studijního programu		
Odborné dovednosti	<ul style="list-style-type: none"> • aplikují teorie a metody na řešení ucelenějšího úkolu z oblasti společenských věd, • aplikují rozdíly v práci s prameny a literaturou, • ovládá dovednosti potřebné k sepsání odborného pojednání na zadané téma politických věd, • využijí znalosti kvalitativních nebo kvantitativních metod pro řešení zadaného úkolu. 	<ul style="list-style-type: none"> • navrhnou téma výzkumu z oblasti politických věd vedoucího k novým poznatkům, • formulují výzkumnou hypotézu zakotvenou v teorii, • navrhnou plán výzkumu pro ověření hypotézy, • zpochybní alternativní postupy pro ověření hypotézy, • srovnají metody použitelné pro výzkum a zvolit nejvhodnější z nich, • připraví rozsáhlejší odborný text z oblasti politických věd. 	<ul style="list-style-type: none"> • zorganizují za účelem rozšiřování poznání v oboru původní výzkum v oblasti politických věd, • formulují zásady výzkumu inspirované stavem poznání na mezinárodní úrovni, • revidují stávající teorie politických věd, • připraví odborný text z oblasti politických věd monografického charakteru.

VZTAHY K OSTATNÍM OBLASTEM VZDĚLÁVÁNÍ (VČ. MEZNÍCH OBORŮ)

Mezní obory:

Právo, sociologie, veřejná politika, filozofie, historie, kulturní studia.